

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 9. grudnia 1895. LW. 36.158/95 z projektem zmiany §. 12. ustawy krajowej z dnia 15. sierpnia 1866. Nr. 28. Dz. ust. kraj. „O konkurencyi kościelnej“.

Wysoki Sejmie!

Ustawa krajowa z dnia 15. Sierpnia 1866 o konkurencyi kościelnej, w wielu względach nie okazała się odpowiednią, czego wyrazem są liczne petycje, zdążające do zmian w tej ustawie, samoistne wnioski członków Wysokiego Sejmu, ożywione dyskusye, a nareszcie i uchwały sejmowe, z projektami nowel do ustawy, które jednak uchwały. głównie ze względu na ustawę państwową z roku 1874 nie uzyskały Najwyższej Sankeyi.

Obecnie jest nadzieja, że c. k. Rząd idąc za wezwaniem Wysokiego Sejmu z dnia 30. Stycznia 1895 przedłoży projekt noweli do ustawy konkurencyjnej, i przez to słusznym potrzebom ludności w myśl życzeń Wysokiego Sejmu stanie się zadość.

Życzenia te tyczyły się przedewszystkiem zmiany §. 8 i 9 ustawy. Obecne sprawozdanie ma na celu rewizyę innych postanowień, a mianowicie §. 12. a w szczególności uregulowanie kosztów utrzymania sług kościelnych przy parafiach obrządku greckiego.

Gdy zaś tak jedna jak i druga zmiana w formie noweli ma być przeprowadzoną, komisya administracyjna nie widzi przeszkody do przedłożenia już teraz Wysokiemu Sejmowi odnośnego wniosku.

§. 12. ustawy konkurencyjnej mówiąc o pokryciu wydatków na potrzeby kościelne z odprawianiem liturgii połączone odróżnia potrzebę wydatków przy kościołach obrządku łacińskiego wliczając do nich także koszt utrzymania sług kościelnych, o których przy obrządku grecko-katolickim nie wspomina, a w dalszym też ciągu na pokrycie tych wydatków inny przeznacza ewentualny ryczałt przy parafiach obrządku łacińskiego niż greckiego.

Różnica ta zdaje się pochodzić stąd, że w czasie uchwalania ustawy konkurencyjnej z roku 1866 istniały przy parafiach grecko-katolickich specjalne dotacye służby cerkiewnej czyli djaków, składające się w przeważnej części Wschodniej Galicyi z domu mieszkalnego z ogrodem, oraz z prawa do pobierania prestacyi w zbożu lub gotówce t. z. rokiwszczyzny. Natomiast djaki obok obowiązków czysto liturgicznych, czyli służby cerkiewnej, zajmować się musieli także nauczaniem dzieci w szkołkach t. z. parafialnych, stąd też poszło, że gdy szkolki te zamieniono na szkoły t. z. trywialne, wpisywano przeważnie owe fundacye djakowskie do majątku funduszu szkolnego miejscowego.

Szkoły te miały charakter wyznaniowy, nauczyciel obowiązany był zwykle pełnić nadal funkcyę djaka, a ponieważ rzecz sama nie wiele uległa zmianie, nie sta-

wiano sobie pytania czy dochody te t. j. bezpłatne pomieszkanie, używalność ogrodu lub pola i inne korzyści należą do wynadgrózenia za pracę nauczycielską lub funkcyę liturgiczne w cerkwi.

Skoro w roku 1873 nastąpiła nowa organizacya szkolnictwa ludowego, miejsce djaków-nauczycieli, zajęli nauczyciele kwalifikowani, którym też, wszędzie tam, gdzie dotacye wyżej wspomniane wciągnięte były do funduszu szkolnego, przypadło i ich używanie, djakom zaś pozostały datki dobrowolne lub dochody polegające na miejscowym zwyczaju, w największej części niewystarczające na konieczne utrzymanie.

Objawem tego stały się liczne petycye wnoszone od lat przeszło dziesięciu do Wydziału krajowego i do Wysokiego Sejmu, domagające się poprawy bytu materialnego djaków cerkiewnych, petycye, które z wyjątkiem tu lub owdzie udzielanych przez Wydział krajowy zapomóg dla pojedynczych indywiduów, niebýwały przez Wysoki Sejm uwzględniane. Jedną tylko petycyę wniesioną w roku 1889 przez komitet krajowego Towarzystwa djaków, załatwiła komisya petycyjna wnioskiem przekazującym Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania. Obszernie motywowane sprawozdanie komisji nie przyszło jednak na porządek dzienny sessji Sejmowej, a podanie zostało petentom zwrócone. Dopiero w r. 1894 dwie petycye stowarzyszeń Wzajemnej pomocy djaków dycezyi Przemyskiej i Stanisławowskiej zostały na wniosek mniejszości komisji petycyjnej, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. Lutego 1894 przekazane Wydziałowi krajowemu do zbadania w kierunku wskazanym uchwałą komisji z roku 1889, a w ślad za tem, w roku 1895 podobna petycyja Stowarzyszenia wzajemnej pomocy djaków dycezyi lwowskiej.

Sprawozdanie, które Wydział krajowy obecnie przedkłada, wyluszcza dokładnie i przedmiotowo rzecz całą od samego jej początku, opiera się na zasięgniętych opiniach wszystkich trzech gr. kat. ordynaryatów biskupich, które to opinie zgodne są co do potrzeby unormowania pewnego stałego ryczałtu na utrzymanie służby cerkiewnej, a różnią się tylko nieco co do wysokości kwot, jakie uważają za odpowiednie, i przychodzi do wniosku potrzeby zmiany §. 12. ustawy o konkurencyi kościelnej, którą też zmianę w formie noweli przedkłada.

Do wyczerpującego i poczuciem słuszności nacehowanego sprawozdania Wydziału krajowego, nie widzi komisya administracyjna potrzeby dodawania dalszych jeszcze uwag, a podzielając zapatrywania, że gdy powód dla którego na utrzymanie służby kościelnej przy parafiach greckiego obrządku mogło nie być w ustawie żadnego funduszu, obecnie nie istnieje, nie ma też powodu do robienia różnicy między dwoma obrządkami w postanowieniach ustawy, oświadcza się zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego na wyrównanie tej różnicy.

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy

załączony projekt ustawy, zmieniającej postanowienia §. 12. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. ust. kraj. Nr. 28). „O stawianiu kościołów i budynków parafialnych, sprawianiu przyrządów i sprzętów kościelnych.

Lwów dnia 10. Stycznia 1896.

Przewodniczący:

A. Jędrzejowicz.

Sprawozdawca:

J. Wiktor.

Ustawa

z dnia mocą której zmienione zostają postanowienia §. 12 ustawy z dnia 15. sierpnia 1866. (Dz. u. kr. Nr. 28) „O stawianiu kościołów i budynków parafialnych, sprawianiu przyrządów i sprzętów kościelnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Paragraf 12. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. ust. kr. Nr. 28) znosi się w dotychczasowym brzmieniu i ma odtąd brzmieć jak następuje:

§. 12.

Wydatki na pokrycie potrzeb kościelnych z odprawianiem liturgii połączonych, tudzież wydatki na utrzymanie sług kościelnych tak obrządku łacińskiego jak i greckiego, pokryte będą przedewszystkiem ze źródeł w §§. 1. i 2. wyrażonych. O ile zaś wydatki te nie dadzą się pokryć z tych źródeł, otrzyma paroch na pokrycie tychże od parafian kwotę ryczałtową, która łącznie z pokryciem w §§. 1. i 2. wskazanem, nie może przynosić rocznie kwoty 100 zł. Rozłożenie na parafian dzieje się w miarę podatków stałych, jakie oni w obrębie parafii opłacają.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu ministrowi wyznań i oświaty.
